

עמוד החז

בטאון בנושא מצות גמילות חסדים מבית הגמ"ח המרכזי

בגיליון השבוע

בעקבות קריאתם של גדולי הדור לאור התקופה

התשובה לקורונה | 5

תכנית מיוחדת ומהפכנית | כולם חותמים ומצטרפים

וכולם מקבלים | 6

במעונו של נשיא הגמ"ח וראש ישיבת באר התורה הגאון רבי גבריאל יוסף לוי שליט"א

שיחת חג | 7

הכנסת אורחים נוסח ר' חיים מכריסק | סיפור לחג

מעשי חסד 8

מצות 'והגדת' בדרכם של מאורי הדורות | הדרכה מעשית לעורכי ליל הסדר | לחדשים ולמנוסים

תורת חסד | 1

היכן כליל הסדר מתבטאת החירות האמיתית? | עבדות וחירות ומה שביניהם

דבר המערכת | 1

מקומות העבודה סגורים, הארנק ריק, אך צריך מצרכים לחג: האם מצוה על המוכר למכור בהקפה?

אהבת חסד | 2

האם אנו כעת ב'עת צרה'? | מה מצופה מאיתנו לעשות בעת כזו? | מה אפשר ללמוד מאנשי נינווה?

תשועה ברוב יועץ | 3

התקבל במערכת

לו היה רבי לוי יצחק מברדיצ'ב חי בשנת תש"פ - בוודאי, היה מאיר פניו, עוטה בזריזות כפפות על ידיו, שם מסכה על זקנו הלבן, ואף-רץ לו אל בית הכנסת, כמובן, אל ארון הקודש ניגש וקורא בקול נרגש: ריבונו של עולם! אב הרחמן! ראה את בניך, זה לא יאומן! נתונים בהסגר, בצרה משונה, אין בית שממנהגיו לא שינה, הסכנה אורבת בכל מקום,

ואלה - במה עסוקים הם כל היום?? כמובן בהכנות לחג העומד בפתח, שואלים ודורשים בהלכות הפסח, אך הקשב נא, אבא אוהב, באיזה שאלות עוסקים הם בכל לב: איך נשלח יד עוזרת לחברים המסוגרים? איך נצליח מרחוק לשמח את ההורים? איך נשתתף בשמחה של שכנים? איך נעביר עוד שיעור וחיזוק למתעניינים? למי נצרך עוד לתת השנה מעות חיטים? באלה השאלות מתלבטים ומתחבטים... איך אפשר לחבר מרפסת אל חצר, איך ניתן מתוך הסגר מניין לחבר,

דנים ומלבנים ביישוב ובכרך, חפצים ומשתוקקים כל כך לענות "יהא שמיה רבא" ו"ברוך ה' המבורך", ומה יעשו הכהנים, העומדים בקצה שורת הבתים, גומלכשה"ציבור" עומד בגבו לפניהם ומתפלל - כיצד באהבה יברכו את ישראל? כך דנים הם בניך אהוביך, כל חפצם לעשות רצונך, בכל מציאות שונה ומשונה פותחים ודנים הם בשו"ת קוראו-נא קוראים רק אליך, רחם, הבט נא, האם לא מגיע להם שתשלח גאולה שלימה השנה???

עמוד החג

בטאון בנושא מצות גמילות חסדים מבית הגמ"ח המרכזי
שע"י גמ"ח לבית ישראל (ע"ר)

דבר המערכת

עבד המלך - מלך!

חג הפסח מכונה "חג החירות", וליל הסדר הוא בעצם פסגת החירות אליה אנו מעפילים.

ובכן, בואו ונצא לעולם, נתפוס אדם מזדמן ונשאל אותו: האם תואיל בבקשה לחזור כעת הביתה, ובמשך שלושה שבועות לנקות אותו עד פינותיו האחרונות, לאחר מכן להכין מאכלים מסוימים מאוד למשך שבוע שלם, ולהוציא ממון רב על מצות, לחם עוני?

ולא די בזה. נמשיך לשאול את אותו מזדמן: האם תהיה מוכן לאחר כל זאת, לערוך שולחן גדול עם כלים נאים ולהתיישב עם כל המשפחה, ובמשך שעתיים לומר טקסטים מתוך ספר, כשתתאפשר הפסקת 'כרפס' קטנה אחת, ומיד לאחר מכן להמשיך לפי הספר, ולבסוף לאכול במהירות כמה 'כזיתים' של אותם מצות לפרקים עם עלי חסה מרירים? וכשסוף סוף אפשר יהיה כבר להביא את המאכלים המשובחים, לאכול אותם מהר מאוד, ולהשאיר מקום לעוד 'כזית' מצה ולאחר מכן לא לאכול מאומה?

נכון, התיאור קיצוני, ולא ממש תואם למציאות. כולנו מחכים כל השנה כדי לזכות לטעמם המיוחד של המצות

המשך בעמוד הבא

תורת חסד

הגאון רבי גבריאל יוסף לוי שליט"א
ראש ישיבת "באר התורה" ונשיא הגמ"ח

בתוך מצוות החינוך המוטלת על כתפי ההורים בכל ימות השנה, ישנו יום אחד בשנה, בו מתעלה תפקידם והרי הם עומדים ביום זה כשליחי הקב"ה בעצמו, עם מלוא כובד האחריות הטמונה בזה.

הרמב"ן בסוף פרשת בא, מעמיד את יסודות האמונה עליהם נשען כלל ישראל מאז היותו לעם, ומפרט כיצד השתבשה האמונה בקרב כלל האנושות בעולם ורבתה הכפירה מימי אנוש - היו שכפרו בבריאת העולם, היו שכפרו בידיעת הבורא במתרחש בעולם, היו שכפרו בהשגחתו על הנבראים, והיו שכפרו בשכר ובעונש שמשלם הקב"ה על מעשי הנבראים.

את כל התהיות הללו פשט הקב"ה בשעה שבחר בעם ישראל, ובזמן שעשה את המופתים במצרים אמר בעצמו, כי הם נועדו כדי ללמד שהוא נמצא בקרב הארץ, משגיח על הנבראים ומפקח על דרכיהם (שמות ח יח); כדי ללמד שהארץ שייכת לו והוא בראה (שם ט כט); וכדי ללמד שאין כמוהו בכל הארץ והוא כל יכול (שם ט יד).

המתרפה בהעברת האמונה אל הדור שאחריו - מתחייב בכרת!

אלא שזו היתה ההזדמנות היחידה מאז ומעולם שהקב"ה נתן לשוכני הארץ להיווכח בדרכי הנהגתו, כי הקב"ה לא צריך להוכיח את הנהגתו לעיני כל כופר. ולכן, מאז ועד היום, מוטלת חובה קדושה על כל אב בישראל, להעביר לבנו את אותה אמונה בהירה כפי שקיבל מאביו, ואביו מאביו, עד ליוצאי מצרים. ומדגיש הרמב"ן, שחובה זו חמורה מאוד, ומי שאינו מקיים חיוב זה הרי הוא חייב כרת ממש כמו מי שאוכל חמץ בפסח!

בדברי הרמב"ן, מבואר,

המשך בעמוד הבא

תגובות והערות על המדורים השונים יתקבלו בברכה בדוא"ל Alon@hagmach.org.il | או 6428158@gmail.com | או בפקס 02-6428158
מכתבים מובחרים יפורסמו בל"ג (ניתן בעילום שם)

יו"ל ע"י הגמ"ח המרכזי | עורך: הרב יעקב גולדשמידט | כותבים ומשתתפים: הרה"ג ר' יצחק אייזיק וינברג, הרב פנחס אריה רוזנטל, הרב יעקב סירוטה, הרה"ג ר' אשר וסרמן | עיצוב גרפי: ר.ק. | לפניית לועדה הרוחנית: הרה"ג ר' חיים כהנא 5610681@gmail.com

הקדושות. אין צריך לומר שסיפור ההגדה אינו 'קריאת טקסטים' אלא חוויה מיוחדת במינה בכל משפחה אשר מצפים וממתינים לה בכל השנה כולה.

אבל לאדם מבחוץ, למי שלא מבין את הפנימיות של החג, מבחינה גשמית גרידא, כל הענין איך לומר בעדינות, נשמע רחוק מלסמל נוחות וחירות.

איך ייתכן, שדווקא בחג שבו אנו מצווים להתנהג כבני חורין, דווקא אז אנו מלאים הגבלות וחייבים?

ובכן, ברור שיש כאן סודות ומהלכים עצומים וגדולים, אבל ברובד הפשוט ביותר, הדבר הזה מלמד אותנו מהי הנקודה הפנימית העמוקה של היהדות בכלל: בן חורין הוא לא זה שעושה את מה שהוא חושב שהוא רוצה! בן חורין הוא לא זה שחי חיי הפקר ונתון לשליטת ליבו החומד. בן חורין הוא זה שפועל לפי כללים ולפי הנחיות! בן חורין הוא זה שמקבל עליו את מרותו של העליון והחכם והטוב והישר ממנו! לכן אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, וכך אפשר להבין את הכתוב "וירא מנוחה כי טוב... ויט שכמו לסבול".

זוהי מהפכה אמתית בתפיסה. העולם הגשמי עסוק בלשכנע את בני האדם כל העת, שאם רק יעשו את מה שחושק לבם באותו רגע - הרי שהם יהיו בני חורין. ברגע שאתה חופשי לעשות כל דבר - הנך אדון לעצמך, מכריז החומר. ואילו זה שמכפיף את עצמו לכללים ולתכתיבים, לטענת החומר, הרי הוא משועבד ואומלל שאינו חי לעצמו.

בליל הסדר אנו עושים סדר! אנו מגלים שההיפך הוא הנכון: דווקא זה שנוהג לפי איך שצווה על ידי המלך - הוא בן החורין האמיתי, ואילו זה שנשלט על ידי דחפיו ותאוותיו - אין לך משועבד יותר ממנו! דווקא העובדה, שאנו לכאורה 'מוגבלים' בשש מאות ושלוש עשרה סייגים, היא זו שמכרזת קבל עם ועדה, כי אנו בני החורין האמיתיים.

די להביט בהלך חייהם של ה'חופשיים', של חסרי העול, איך הם

המשך בעמוד הבא

שהמטרה העליונה של יציאת מצרים היתה כדי ליצור את ההוכחה השלימה למציאות הבורא בעולם, הוכחה שתוכל לעמוד לדורי דורות, איתנה ויציבה. וכמה יש ללמוד מזה על חובת ההורים לברר לעצמם היטב את יסודות האמונה, כדי שיצליחו להנחיל אותה לדור הבא בצורה בהירה וברורה, ולהתאים אותה לכל ילד לפי גילו והבנתו, כי אם ח"ו האמונה שבקרבים לא תהיה ברורה, הרי שבניהם לא יקלטו אותה כראוי, והרי זה ממש כעדות שקר.

חשוב לדעת, שיסודות האמונה הם יסודות הנרכשים דוקא בין כתלי הבית ואי אפשר לסמוך בזה על מוסדות החינוך. כדי להחדיר אמונה חזקה וברורה, הילד צריך לספוג אותה בין כתלי הבית יום יום, בימי חול ושבת, ובכל הנהגת חייהם של הוריו. כשהוא יראה את הדוגמא האישית ואת הקשר שהם חשים לבורא העולם, גם הוא יקלוט את האמונה לעמקי נשמתו.

חינוך האדם את עצמו - כהכנה לחינוך בניו

ידוע המעשה, באחד מתלמידי הסבא מקלם, שפנה אליו בשאלה, מהו הזמן הראוי להתחיל בחינוך הילדים. הסבא ענה לו, כי הזמן הנכון הוא עשרים שנה לפני לידת הילד! והסביר, שכדי לחנך את הילדים, צריך האב לחנך את עצמו הרבה שנים קודם לכן, כדי שיוכל לתת דוגמא אישית נכונה לבניו.

ללא ספק, בנושא האמונה יש את המשמעות הגדולה ביותר לחוזק האמונה שיש לאב. ככל שהוא חזק באמונתו, כך הוא יצליח להעביר אותה לבניו אחריו. ואם הוא חושש שהאמונה שלו לא מספיק ברורה, בודאי מוטלת עליו החובה להעמיק לברר ולהתחזק בעצמו, ולפנות לרבותיו כדי לקבל את ההדרכה הנכונה ואת תורת האמונה בשלימות.

חינוך איתן הוא מצות החסד הגדולה ביותר הקיימת בעולמנו. בחינוך נכון לאמונה יצוקה, אנו מעניקים לבנינו את הדבר הטוב ביותר שהם יכולים לקבל עלי חלד. היש חסד גדול מזה?!

זוהי מצות היום של ליל הסדר - ליל האמונה, להעמיק, לחדד ולברר לבני הבית את יסודות האמונה. זהו הלילה הגדול, שבו אדם ממשיך את שרשרת הדורות, ויוצר חוליה נוספת בשושלת הזהב שנמשכת מאז יציאת מצרים ועד לביאת המשיח, במהרה בימינו אמן.

ניתן גם להאזין מידי יום לשיעור היומי הנמסר בהיכל ישיבת "באר התורה" לאחר תפילת שחרית, ובו מסרים חינוכיים מפרשת השבוע.
מספר הטלפון: 2 > 1 > 077-314-1174

אהבת חסד

תמצית ענייני גמ"ח ע"פ ספר אהבת חסד להח"ח
רה"ג ר' אשר וסרמן שליט"א, מח"ס 'קיצור אהבת חסד'. טל': 03-579-3051
נמסר על דעת שלא להעתיקו ללא רשותו

דין בעל חנות - לענין מכירה בהקפה

(א) אין בעל חנות מחוייב למכור סחורתו בהקפה [כי אם ייתן בהקפה, לא יהיה לו במה לקנות סחורה אחרת, והרי זו עיקר פרנסתו].

(ב) אך אם בא עני לחנותו, ורוצה שייתן לו בהקפה מעט סחורה וכדומה כדי להחיות את נפשו - אם יש ביכולתו - אינו יכול לפטור עצמו מזה.

(עפ"י אהבת חסד חלק א פרק ב)

שבויים עמוק כל כך ברשותם של טבעים רדודים, ברשתם של יצרים ודחפים, בשביל להבין שדווקא הם המשועבדים; הם משועבדים לרע, התמכרו לו, נלכדו בין קוריו ואז ניטל מהם כל רוח חיים ושמחה אמיתית וסיפוק פנימי.

אנו, הגם כי יש לנו עבודה רבה, אבל לכל הפחות זכינו ויש לנו את הבסיס. חונכנו שיש כוח שמגביל אותנו, יש לנו בלמים שעוצרים אותנו מלעשות את הישר בעיני יצרנו הרע והעקום בעיני התורה. יש לנו את זכות הבחירה, להיות בני חורין משעבוד הדעת ומעבודות היצר.

ידוע לשון הרמב"ם בהלכות יו"ט פ"ו הלכה י"ח: "האנשים אוכלין בשר ושותין יין, שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין. וכשהוא אוכל ושותה, חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים. אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש, אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו".

אנו מוצאים כאן בדיוק את הנקודה הזאת: החירות האמיתית, השמחה האמיתית, בניגוד למושכל הראשון - היא דווקא הנתניה לאחר, הענקת השמחה לנזקקים, העשייה לטובת הזולת. זו שמחה, זו חירות.

כל דצריך וכל דכפין - ייתי ויפסח.

ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים, מתוך חירות ושמחה אמיתית!

פסח כשר ושמח!

תשועה ברוב יועץ

שאלות המופנות אליכם הקוראים לשמוע דעת ועצה

לכבוד מערכת עלון עמוד החסד

שוחחתי היום עם תלמיד חכם נכבד שאמר לי בסערת ליבו דברים שנדמה לי שיש בהם תועלת לכלל הקוראים.

אותו תלמיד חכם ציטט בפני את דברי הרמב"ם הידועים (הלכות תעניות פ"א ה"ב), שמדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו יידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן, ושאל אותי בכאב עמוק, וכי יש למישהו ספק שתקופה זו היא צרה?! האם יש מישהו שחושב שהקורונה אינה צרה?

אם היו פוקחים את העיניים והיו מפנימים את המצב, היו צריכים לעשות בכל העיתונים עמודים שלמים בנושא של תשובה

אם כן בודאי על תקופה כזו התכוין הרמב"ם שאמר שבזמן שיש צרה צריך לשוב בתשובה, ואמנם הציבור עסוק הרבה במצב הגשמי שיש בתקופה הזאת, שצריך להתארגן לצורכי החג וכו', וגם אנשים משקיעים הרבה זמן בפתרונות הלכתיים לכל השאלות שנוצרו, איך לקיים מניינים ואיך לעשות ביעור חמץ, אבל איך יתכן שלא עושים עסק גדול יותר מהנושא המרכזי שזה הנושא של תשובה?

הרי לכאורה אם היו פוקחים את העיניים והיו מפנימים את המצב, היו צריכים לעשות בכל העיתונים עמודים שלמים בנושא של תשובה. ואנחנו צריכים ללמוד מאנשי נינוה שלא חיכו שהרעה תבוא עליהם, אלא שבו בתשובה עוד לפני שבאה הרעה, וכל שכן אנחנו שכבר באה אלינו הרעה, אנו צריכים להתעורר ולשוב בתשובה שלימה לפני הקב"ה.

אלו הדברים ששמעתי מפיו, ואני מביא אותם כצורתם לפני הציבור כשאני בתוכם, ומקווה גם אני להתעורר מהדברים הללו המחרידים כל לב.

בברכת התורה

פתח רבי שמעון ואמר, כל השמח במועדים ואינו נותן חלקו לקב"ה (לעניים), אותו רע עין, שטן שונא אותו ומקטרג עליו, ומסלקו מן העולם ומסובב עליו צרות.

לפי שהקב"ה במועדים מבקר העניים ורואה שאין להם כלום לשמוח ובוכה עליהם והולך למרום ורוצה להחריב העולם, ואומר: לא עשיתי את העולם אלא על החסד, דכתיב 'אמרתי עולם חסד יבנה', והעולם על זה הוא עומד.

ואומרים לפניו מלאכי עליון: רבונו של עולם, פלוני אוכל ושותה, ויכול לעשות טוב עם המסכנים ולא נותן להם כלום! מיד נכנס המקטרג ותובע רשות ורודף אותו האיש

(תרגום לדברי הזוה"ק, הקדמה ח"א דף י ב)

קריאת קודש

קול קורא ללגיונו של מלך - תלמידי הישיבות ואברכי הכוללים שיחי

כשמבחוץ תשכל חרב ובחדרים אימה, והרמב"ם בה' תעניות כתב, שכשבאה צרה החובה לזעוק ולשוב בתשובה, ע"כ חובתינו בעת הזאת להתחזק ולשוב בתשובה, ומקובלנו שעצה נמונה בעבודת ה' היא לקבל קבלות מעשיות שבהם נוכל להתחזק. הובא בשם מרן הגרי"ז הלוי זצוק"ל שהחובה מוטלת ביתר שאת על יראי ה', ע"כ עצתנו היא שמלבד החיזוק הגדול בתלמוד תורה שהיא כנגד כולם, יתחזקו בני התורה בשני דברים שהם יסודי התורה והאמונה.

כי הנה כשנתבונן נראה שקלוקל גדול בא בדורנו ממש"כ (דברים ל, טו) "וישמון ישורון ויבעט", וכמש"כ (משלי ל, ט) "פן אשבע וכחשתי", וע"י כך נכשלים רח"ל במש"כ (דברים ח, יד) "ושכחת את ה' אלוקיך". ויתכן כי מידה כנגד מידה באה המגיפה הזאת להראות כי הכל רק בידי שמים. ובביאור הגר"א על הגדה של פסח (ד"ה ובמופתים זה הדם) מבואר, שמכת הדבר באה מכח סילוק השגחת ה', וא"כ החזרת השגחתו תלויה בקבלת עול מלכות שמים.

והנה צוותה אותנו התורה במצוות ק"ש, שהיא יסוד האמונה וההכרזה בה' וביחודו וקבלת עול מלכות שמים, ומכריזין בכך בכל יום שאין עוד מלבדו, והכל מכוחו יתברך, ומפני גודל מעלת הכרזה זו קידשו בה עם ישראל את שמו יתברך תמיד ובפרט בעת צרה.

וע"כ מן הראוי שכל אחד יתחזק במצוות קריאת שמע כפי ערכו, כי הכל צריכים חיזוק, אם בהכנה ובכוונה הראויה, לקיים מש"כ הטור והשו"ע (ס"א) "יקרא ק"ש בכוונה באימה וביראה ברתת ובזיע" יעו"ש, וכמבואר במ"ב שם סק"ג מה צריך לכוון כשמקבל עליו עול מלכות שמים יעו"ש, וכן מה שהובא במ"ב סי' ה' סק"ג שבק"ש צריך לכוון בשם הו"ה גם הכוונה של היה הוזה ויהיה, ובאמירת כל המילים בדקדוקה, ולבטח בקיומה בזמנה עם ברכתיה שהוא דבר פשוט לכל אשר בשם בן תורה יכונה.

לכן ראוי בעת הזאת, שכל אחד יקבל קבלה מעשית, ויתחזק בדבר הנצרך לו, וממילא כלל הציבור יתחזקו יחד בקבלת עול מלכות שמים, ויתקיים בנו "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא". ואין מזרזין אלא למזורזין.

ובכדי שקבלת עול מלכות שמים תשפיע על היום כולו ראוי לקבל קבלה שניה, מה שתיקן דוד המלך ע"ה בשעת המגיפה לברך מאה ברכות בכל יום, ואף שכל שומרי התורה וק"ו בני הישיבות מקיימים זאת בכל יום. אמנם קיום הברכות צריך חיזוק גדול, כל אחד לפי דרגתו, אם בהתבוננות והכנה לפני הברכה, אם בכוונה גדולה יותר באמירתה, או לקיים ההלכה (שו"ע קצ"א, ג) שלא יעשה מלאכה ואפי' תשמיש קל בשעת הברכה, וגם רבים בשגגה אינם מברכים ברכה אחרונה מדין ספק ברכות להקל, ובפרט אחרי שתיה, ופעמים רבות ע"י שימת לב מתברר שאין כלל ספק וכפי שבדוק ומנוסה, וגם הוא נגד המבואר בשו"ע (סי' ר"י) להזהר שלא להיכנס לספק ברכות.

ותכלית שתי קבלות אלו הוא לזכור את השי"ת תמיד, וזהו פתח ושער לחיזוק בכל עניני העבודה שבין אדם למקום ובין אדם לחבירו, וכמ"ש רבנו יונה בשע"ת (שער ג' אות כ"ז): כי זרע הקודש ישיגו כל הנהגה נאה והמעטירה מזכירת השם יתברך. ועי"ז מתרומם עסק התורה שהוא כנגד כולם, וכפי שאנו מבקשים בכל יום להיות "כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך".

והנה כאשר אין בני אדם מתעוררים מעצמם לשים לב תמיד בהשגחת השי"ת ומלכותו, מתגלה מלכותו ע"י מדת הדין במכת המגיפה, אך כאשר נתחזק ונקבל על עצמנו מלכותו ברצון, ונזכרנו בכל שעה, ובני התורה יקבלו על עצמם חיזוק בקבלת עול מלכות שמים כראוי מידי בוקר בצורה מחייבת, ויהיה קיום לקבלה זו במשך היום כולו ע"י המאה ברכות שייתן אל ליבו לקיימם כראוי, אזי בע"ה יקיים בנו דברי הרמח"ל בדרך ה' (ח"ד פ"ד אות ג), וז"ל: כי כאשר מלכותו נודעת ומודים בה נמצא בברואים כל טוב וכל שלוח והברכה מתרבת בהם ושלומו מתגדל.... ובהיות ישראל מתחזקים בכל יום על דבר זה [ק"ש] ומקבלים מלכותו יתברך ומודים בה בלבם ובפיהם מופיע הקב"ה בעולמו וכוחות הרע נרפים תחת הטוב ונמשכת הברכה לעולם.

ויה"ר שנוכה במהרה ל"בניסן עתידין להגאל" בב"א.

ס"ד ק"ש חזרה להמשך ק"ש מהו מקור חסן ומגילת יצחק מלך נחמ"ה ונחמ"ה (היי"ו)

יצחק שיינר ברוך מרדכי אזרחי מאיר צבי ברגמן ברוך דב פוברסקי משה יהודה שלזינגר משה הלל הירש יהודה עדס דוד כהן

צבי יהודה אדלשטיין	חיים מרדכי אובנד	יהמאל אנגרישר	ברוך מרדכי אטינגר	יהושע אייכנשטיין	נועם אלון	שלמה אנגלרד	שלום בימאן	רפאל מנחם בלום
יוסף בן עמרם	מנחם צבי ברלין	חיים פרץ ברמן	איתמר גרבוז	יצחק אליעזר גרנדווין	ברוך דב דיסקין	צבי דרבקין	ישראל מאיר דרוק	בנימין דרייפוס
ישראל מאיר וויס	דניאל וולפסון	יונתן וילנסקי	צבי אליעזר וינפלד	ברוך יוסבקר	נתן זוכובסקי	יוסף חברוני	חיים אריה חדש	בצלאל טולידנו
יואל טולידנו	רפאל ברוך טולידנו	יוחנן יעקבס	מנחם יעקבזון	אפרים כהן	ברוך צבי לב	אריה לייב לוי	גבריאל יוסף לוי	יעקב אפרים ליוואוויץ
איסר לייזרוק	ברוך דב ליכטנשטיין	ישראל לנדא	חיים מן	יהושע מן	חיים מן החר	שמעון נוביק	ברוך סאלוויצ'ק	אברהם סאלים
דוד סלומון	אליהו סופר	שלום בער סורוצקין	אברהם סטוארט	יעקב סטפנסקי	אליעזר סילבר	יצחק עהרנפלד	חיים פיינשטיין	אביעזר פילץ
אליעזר יהודה פינקל	בצלאל פנחס	משה מרדכי פרבשטיין	אליקים פשקס	אברהם הכהן קוק	אברהם קפלן	ניסן קפלן	יוסף רובינשטיין	
יגאל רוזן	שרגא שטיינמן	אברהם שיינר	אריה לייב שפירא	דוד שפירא			ישראל בונים שרייבר	

אליכם הנמנים על לגיונו של מלך

בשבוע שעבר התפרסמה בגליון זה קריאת מרנן ורבנן גדולי ישראל שעמדו במכתבם על חובת השעה בעת הזו, וקבעו כי בעת הזו ראוי שכל אחד יתחזק בקבלת עול מלכות שמים על ידי חיזוק במצוות קריאת שמע ומאה ברכות בכל יום.

תלמידי חכמים רבים צירפו את חתימתם בשבוע זה אל המכתב המעורר, ואנו מביאים אותו שוב, ובנוסף נביא בשורות הבאות דברי חיזוק שאמר אחד מתלמידי החכמים שחתם על המכתב, כדי להעמיק בכוונתם של מרנן ורבנן גדולי ישראל אשר באו לעורר אותנו בעת הזו:

התשובה לקורונה

יהודים מאמינים בני מאמינים יודעים תמיד, כי מלבד ההשתדלות הגשמית שעושים בעת הזו כדי שלא לחלות במחלת הקורונה, מוכרחים לעשות תשובה כדי להתחזק מפניה וכדי להתרפאות ממנה.

יחד עם ההכנות הגשמיות שנעשו בקרב הציבור לתקופה הזו להתרגל לבידוד ולהקפיד על חבישת מסכות וכפפות, היה קידוש ה' גדול וריבוי כבוד שמים, כשהציבור עשה מאמצים גדולים לברר את דעת ההלכה בנושא של מניינים וקריאת התורה בעת הזו.

הקורונה יצרה שינוי מהפכני בעולם, וכנגדה יש לנו אפשרות לעשות בתוכנו שינוי מהפכני על ידי ההיצמדות לקריאת מרנן ורבנן גדולי ישראל.

לא בכדי קבעו מאורי הדור שהחיזוק הראוי בזמן הזה הוא בקבלת עול מלכות שמים. הם יסדו זאת על דברי ענקי הדורות הרמח"ל והגר"א שהעמידו את הענין ברומו של עולם.

הרמח"ל כותב (דרך השם ח"ד פ"ד אות ג'): 'והנה בהיות ישראל מתחזקים בכל יום על דבר זה, ומקבלים מלכותו יתברך ומוודים בו בלבם ובפיהם, מופיע הקב"ה בעולמו, וכוחות הרע נכפים תחת הטוב, ונמשכת הברכה לעולם'. עכ"ל.

והגר"א כותב (הגדה של פסח ד"ה ובמופתים זה הדם), שמהותה של מכת הדבר הוא סילוק השגחתו של הקב"ה מאותה בהמה, וכך לא נשאר בה חיות. ובודאי שחיזוק בקבלת עול מלכות שמים זו הדרך הנכונה כדי לעורר את השגחתו של הקב"ה, שלא יקח ח"ו את החיות מאיתנו.

אם יש צרה צריכה להיות תשובה

וכאן ישאלו השואלים שהרי כלל ישראל כולו קורא קריאת שמע פעמיים ביום, ובמה שייך עוד להתחזק בזה.

ובאמת גדולי ישראל ביקשו במכתבם, שכל אחד יקבל על עצמו קבלה מעשית כל אחד לפי ערכו, ואף שרוב הציבור לא נכשל ח"ו בביטול מצות עשה של קריאת שמע, יש מיעוט שנכשל בזה, וראוי שהנכשלים בזה יעוררו את עצמם להתבונן ביחודיות של מצות קריאת שמע שנקבע לה

זמן עד פרק מסוים בתוך היום, וזה לא כמו מצוות שופר או תפילין וכדו' שזמנם כל היום.

והסיבה לכך היא משום שהמהות של קבלת עול מחייבת שיהיה לזה זמן מוגדר ולא תהיה אפשרות לעשות את זה במשך כל היום, ודוקא כשאדם קם ממיטתו כדי לקבל על עצמו עול מלכות שמים, הוא מראה בפועל איך הוא משעבד את עצמו תחת עול מלכותו יתברך.

וכשאדם מזלזל בזה ומרשה לעצמו להפסיד קריאת שמע בזמנה, הוא מראה בעצמו ח"ו להיפך. ועל זה אמרו חז"ל (ברכות סג:)'אדם קורא קריאת שמע שחרית וערבית וערב אחד אינו קורא, דומה כמי שלא קרא קריאת שמע מעולם'. רח"ל.

דרגה מעל זה הם אותם שמקפידים שלא להפסיד קריאת שמע בזמנה, אבל הם עושים את זה ברגע האחרון, וקוראים קריאת שמע בלי ברכותיה וכלי תפילין.

אנשים אלו צריכים לדעת שמי שקורא קריאת שמע בלא ברכותיה נחשב עם הארץ (כמבואר בסוטה כב:), ואם הוא קורא בלא תפילין הוא נחשב מעיד עדות שקר (כמבואר בברכות יד:).

ולכן צריכה לצאת בשורה מהמגיפה הזאת שהביא עלינו הקב"ה כדי לעורר אותנו, שלא יראו יותר ברחובותינו אנשים שקוראים קריאת שמע שלא בזמנה, וגם בתוך הזמן שיקראו קריאת שמע רק עם תפילין ובתוך התפילה.

קריאת שמע של ערבית

גם קריאת שמע של ערבית צריכה חיזוק. ראוי להתעורר שלא לדחות את תפילה ערבית לקצה הזמן המותר, אלא להקדים ולקבל עול מלכות שמים עם תחילת הזמן, ולא יאחר משמונה בערב.

בפרט בימים הללו שכל אחד מתפלל בביתו, מצד אחד הוא לא תלוי במנין וזה יכול לגרום לו להתעכב ואפילו ח"ו הוא יכול לשכוח להתפלל. ומצד שני יש לו את האפשרות להתפלל מיד עם תחילה הלילה, ולהראות שהוא מקבל על עצמו עול מלכות שמים מיד בזמן שהוא יכול.

וכולם מקבלים עליהם

לצערנו בזמן הזה בטלו מאיתנו התפילות בציבור למגינת לב.

כדאי להתבונן בדברי הרמב"ן בסוף פרשת בא, שכותב שכל הענין בתפילות בציבור הוא כדי שיתאספו כולם יחד ויצעקו ויאמרו עבדיך אנחנו.

ובזמן הזה שאין לנו אפשרות להתאסף כולנו יחד, לכל הפחות יש לנו את האפשרות להתאחד יחד לקבל על עצמנו קבלת עול מלכות שמים, ובכך נזעק לפני הקב"ה ונאמר לו עבדיך אנחנו.

כל אחד יאמר חבר אני לכל אשר יראוך, ונתאגד כולם יחד לעשות רצון ה' בלבב שלם.

וכולם מקבלים עליהם

אליך ידידי היקר,

מוצגת לפניך תוכנית שתביא לך זכויות עצומות, כדאי להקדיש לה זמן.

אם כל אברך או בחור, וכל החרד לדבר ה' יקדיש בשבילה זמן קצר, נוכל בע"ה להביא לכבוד שמים עצום, לקבלת עול מלכות שמים, ולשינוי גדול במצוות שהם קיום האמונה ועול מלכות שמים.

ואתה, כחוליה בשרשרת הזו, תהיה שותף בכל העשייה הגדולה זו.

נא הקדש עשר דקות לקרוא בעיון, אל תדחה!

לאור המצב הקשה בו כל העולם נתון, קראו מרנן ורבנן גדולי ישראל להתחזק חיזוק של ממש בקיום מצות קריאת שמע שהיא קבלת עול מלכות שמים על ידי **קבלות מעשיות** כל אחד לפי ענינו.

וכולם מקבלים עליהם

לאור קריאתם ולאחר תשועה ברוב יועץ, הוצע להביא לידי כך שאלפים רבים יצטרפו לתוכנית של **'כולם מקבלים עליהם'** - אלפים אשר יקבלו על עצמם להתחזק במצות קריאת שמע ויהיו מאוגדים כאגודה אחת, וכלשון התפילה 'ויעשו כולם אגודה אחת' ובכך יקיימו דברי הרמב"ן בסוף פרשת בא 'שיכריזו יחד עבדיך אנחנו', ולכן לא מספיק שכל אחד יקבל קבלה בפני עצמו אלא ראוי שכל אחד יודיע לשאר המקבלים שהוא חלק מהם, ואזי הרבים כולם יחד מכריזים 'עבדיך אנחנו'.

חברא חברך אית ליה

מהי הדרך להגיע לאותם אלפים?

יש דרכים רבות, ולאחר מחשבה הוחלט על דרך של 'חברא חברך אית ליה', והיא מידה כנגד מידה של התפשטות הוירוס שבער מאדם לאדם, וכך כנגד זה תהיה התפשטות של קבלת עול מלכות שמים בצורה שכל אחד מזכה את חבירו, ובכך יזכה כל אחד שיהיה חוליה מהשרשרת להיות חלק מקבלת עול מלכות שמים של האלפים והרבבות.

ההצעה היתה שכל אחד יפנה ל-5 מחבריו, שגם הם יקבלו על עצמם **קבלה מעשית** לחיזוק עול מלכות שמים, ומלבד זאת אף הם יפנו לחמישה נוספים, נמצא שלאחר 6 חוליות בשרשרת הגענו כבר למעלה מרבעה ומחצה של יהודים (!!)

שיקבלו על עצמם עול מלכות שמים.

מה עליך לעשות?

ראשית, נא חתום על כתב הקבלה המצוי"ב.

בנוסף, אם אתה חפץ להיות חוליה בשרשרת הכבירה, כדאי לך להשקיע זמן ולנסח מייל אישי קצר ל-5 מידידך ולהעביר להם איגרת זו.

כמובן, אנו מעוניינים לצרף ליוזמה זו אף כאלו שאין ברשותם אימייל, ולכן בהחלט אפשר להצטרף אף דרך פקס או דרך טלפון כמפורט להלן ועל כן בקשתנו שתפנה אף לאותם אלו שאין ברשותם אימייל.

איך חותמים על כתב הקבלה?

באמצעות הקישור הזה ניתן לחתום עליו בצורה דיגיטלית, לחילופין ניתן להדפיסו ולשלוח אותו חתום לכתובת אימייל m43264534@gmail.com או למספר פקס 077-3141177

למי שאין אפשרות לחתום על כתב הקבלה בדרכים הנ"ל, ניתן לחתום עליו טלפונית במספר 077-3141177

בדרך זו, נוכל להביא לאלפי ורבבות יהודים שיקבלו עול מלכות שמים, ולקדש את שמו יתברך בעולם.

טבעי היה, שחלק מהפעילים בתוכנית זו הציעו לעשות איזו הגרלה בין המצטרפים, אך על דעת מרנן ורבנן וראשי ישיבות הוחלט שהדבר נכבד ויקר עד מאד, וודאי שכבוד שמים שיעשה לשם שמים ושלא על מנת לקבל פרס הוא בבחינת 'ומלכותו ברצון קיבלו עליהם', וקבלה זו שווה יותר מכל הון שבעולם.

כתב קבלה

ויתנו לך כתר מלוכה - וכולם מקבלים עליהם

חבר אני לכל אשר יראוך

בסיעתא דשמיא

לאור קריאת מרנן ורבנן, הריני מצטרף לבני החבורה אשר מקבלים עליהם להתחזק בקיום מצות קריאת שמע ומאה ברכות.

ובל"נ אקבל על עצמי להתחזק בקיום מצות ק"ש ומאה ברכות ע"י לכה"פ קבלה אחת מעשית ומוגדרת באחד הנושאים דלהלן,

א. צורת המצווה כראוי [לומר כל מילה בדקדוקה וכדו']

ב. בזמן המצווה [בהקפדה גמורה על הזמן (גם בימי בין הזמנים ובשבתות ומועדים),

להקדים זמן מוקדם יותר כמבואר בשו"ע סימן נח' סעי' ב']

ג. עם ברכותיה ועם תפילין כתקנת חז"ל, וכדומה.

ד. הכוונה המחוייבת והכוונה הראויה

ה. הכנה למצווה

ו. לימוד עניני המצווה, כעצת רבן של ישראל ר' ישראל זיע"א

ועל זה באתי על החתום

שם פרטי _____ שם משפחה _____ טלפון _____
 אני מעונין לקבל חומרי חיווק בענינים אלו דרך _____

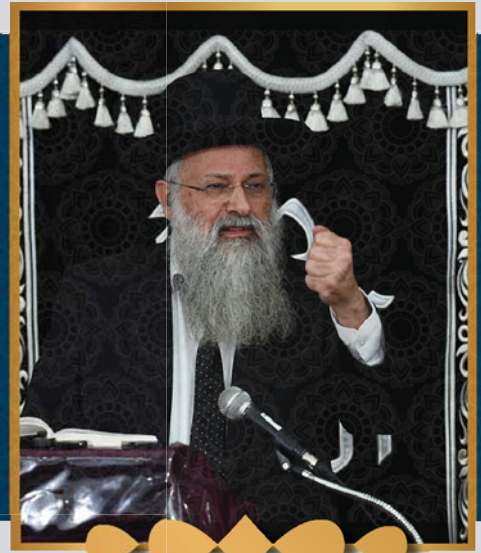
ג.ב. כמובן שהקבלה שקיבלת היא בינך לבין עצמך, ואין צורך שתפרט אותה בכתב קבלה זה

בא לידנו מכתב שכתב תלמיד חכם אחד לעשיר גדול לעודדו על שעסקיו הושבתו. המכתב פעל פעולתו וחשבנו לפרסמו לתועלת הציבור.

אך הכותב ביקש שלא לפרסם המכתב ברה"ר כי לא מתאים לכל אחד, אך מי שמעונין לקבלו יכול לפנות לדוא"ל: 8499171@gmail.com

שיחת חג

עם נשיא הגמ"ח וראש ישיבת באר התורה
הגאון **רבי גבריאל יוסף לוי שליט"א**

המגיפה הראתה לכל העולם שהעולם לא בשליטה של בני האדם, אלא בשליטה של הקב"ה, וזה מידה כנגד מידה על זה שאנשי העולם שכחו את הנהגת ה'. המגיפה מראה להם שהשליטה שלהם מוגבלת. וזו גם הסיבה שעוררו מרנן ורבנן גדולי ישראל להתחזק בענין של קריאת שמע וקבלת עול מלכות שמים, שזה בא להראות את שליטת ה' המוחלטת.

ענין שני שאירע לנו, זה המצב הכואב של סגירת בתי הכנסיות ובתי המדרשות. בודאי זה בא לעורר אותנו על החשיבות הגדולה שצריך לנהוג בבתי הכנסיות, והרגשת היקרות שצריך להרגיש בזמן שנמצאים בבית המדרשות, שלא לדבר בהם דברים בטלים ולא לנהוג בהם קלות ראש.

ענין שלישי שמורגש בעת הזו, זה מיעוט תענוג שנגרם לבני האדם. ואולי זה רומז שצריך להתעורר על היחס הנכון שנפגם בענין תענוגות העולם הזה; צריך לחזור ולעשות את התורה עיקר ואת המלאכה עראי, לעשות עיקר את החיים הרוחניים ולא להעלות על נס את התענוגות הגשמיים.

דובר רבות על ענייני החיזוק שבין אדם למקום. אנו מבקשים לשאול באילו עניינים צריך להתחזק גם בעניינים שבין אדם לחבירו.

הורו כבר מרנן ורבנן, שצריך לחזור בתשובה על העניינים שבין אדם לחבירו, והמציאות שבה אנחנו נמצאים מבודדים איש מרעהו, מזכירה ממש את הצרעת שבאה בעוון לשון הרע, שהמדבר לשון הרע הרחיק אנשים אחד מהשני, ולכן הוא נענש שהוא צריך להתרחק מכולם. ובודאי המצב הזה מעורר לחזור בתשובה על עוון לשון הרע, לעורר אהבת איש לרעהו ואהבת חיים.

יישר כח לראש הישיבה שליט"א על דברי החיזוק בעת הזו, ונברכו שיפוצו מעינותיו חוצה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

עם פרוס חג המצות, בזמן שעם ישראל כולו מוטרד מהמצב הקשה, קיימנו שיחה עם נשיא הגמ"ח וראש ישיבת באר התורה הגאון רבי גבריאל יוסף לוי שליט"א, ובה ביקשנו את תשובתו בנושאים העומדים על הפרק לתועלת הכלל והפרט:

הנביא אומר 'נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה' (איכה ג, מ). כל אחד מחפש בימים הללו לדעת היכן לחפש והיכן לחקור בעצמו, כדי לדעת באיזה נקודה הוא צריך לחזור בתשובה. והשאלה נשאלת, האם התשובה צריכה להיות באופן כללי על מה שאדם מרגיש

שהוא צריך לתקן, או האדם יכול לומר שהצרה באה לו על סיבה מסוימת שאותה הוא צריך לתקן?

הנפש החיים (שער רביעי פרק כט) כותב, שמידתו של הקב"ה להעניש את האדם מידה כנגד מידה על חטאו, ולכן אדם חייב לחפש ולהבין לפי סוג העונש שהוא קיבל, באיזה נושא הקב"ה רומז לו שהוא חייב להשתפר.

אמנם, לאור ירידת הדורות, קשה יותר לאדם להבחין בעצמו באיזה נושא רומז לו הקב"ה, ולכן בודאי צריך לעשות חשבון הנפש ולהתחיל לחפש ענין שהוא מידה כנגד מידה, ואם אדם לא מצליח למצוא בודאי שלא ימנע מתשובה בגלל שהוא לא יודע מה לתקן, אלא ישוב בתשובה בענין כללי יותר, וללא ספק זה טוב יותר מאשר להימנע לגמרי מעשיית תשובה.

איזה מידה כנגד מידה מוצאים במקרה של המגיפה?

יש עונשים הפוגעים רק בדבר מקומי, ואז באמת אפשר לומר שהמסר הוא אחד בלבד. אבל המגיפה הזו עשתה המון שינויים והמון קשיים ובעיות, ולכן ללא ספק יש בה הרבה מסרים שצריך ללמוד מכולם.

ענין ראשון שנפגע, זה ההרגשה של כוחי ועוצם ידי.

**המגיפה
הראתה לכל
העולם
שהעולם לא
בשליטה
של בני
האדם, אלא
בשליטה
של הקב"ה**

כת גומלי חסדים

הקושי הרגשי והפחד של ההורים.

מנגד, כשהגיעה בשבוע האחרון ההוראה שלא לקיים מניינים בכלל, כמעט כל הציבור נשמע להוראות החדשות, ועם כל הקושי והכאב נמנע מקיום מניינים אפילו בשטחים פתוחים, ועשה מניינים רק מהמרפסות או מהחלונות באופנים שאין בהם סכנה.

ניתן לראות בזה את הציות הנפלא של הציבור להנהגת גדולי ישראל, והדברים מתאימים לזמן של ליל הסדר, שבו נגאלו עם ישראל לאחר שקיימו את הוראת משה רבינו שהורה להם שלא לצאת מהבתים עד הבוקר, ועם ישראל לא התחכמו אלא קיימו את ההוראה בצורה ברורה, וכך פסח עליהם 'בליל הסדר, ויצאו כולם בבוקר ממצרים.

בליל הסדר שיחול בימים הקרובים, זוהי מהות ועיקר היום, העברת המסורת מדור לדור. העברת השושלת הוא השורש של חג זה, והציות לדברי חכמינו, שקיבלו מרבותיהם ורבותיהם מרבותיהם, עד משה בסיני, הוא היסוד והזכות של אומתנו, והוא שמר עלינו באלפי שנות הגלות.

המצפה ומייחל לגאולה השלימה

יעקב. ז

מקורא ותיק מיומו הראשון של העלון רציני להודות על היצירה המיוחדת שנותנת במה יחודית לכל דרכי החסד, ומעלה נושאת חשובים ומגוונים לתודעת הציבור. והתועלת מרובה מאוד לציבור הקוראים שנעשה שותף בעצמו בעולם החסד.

האתם בזמן האחרון את נושאי החסד המיוחדים שאפשר לעשות בתוך המצב המיוחד שנקלענו אליו, ורציני להעלות נקודה של לימוד זכות על כלל ישראל, שניתן לראות בה עוצמה מיוחדת של הנהגת הכלל בתקופה הזו, ויש בה גם שייכות וקשר ליום הקדוש העומד בפתחנו.

אמנם זה נראה רחוק, אבל לפני שלש שבועות כשהחלו לסגור את מוסדות החינוך, התקבלה ההוראה של מרן שר התורה שליט"א שלא לסגור את מוסדות החינוך, אלא להמשיך ללמוד על פי הוראות אנשי הרפואה.

למרות שהיו אנשים רבים שחששו לשלוח את ילדיהם לשהות יחד עם ילדים אחרים, רוב הציבור נשמע להוראה, והילדים נשלחו ללמוד בתלמודי התורה למרות

מעשי חסד

סיפור לחג

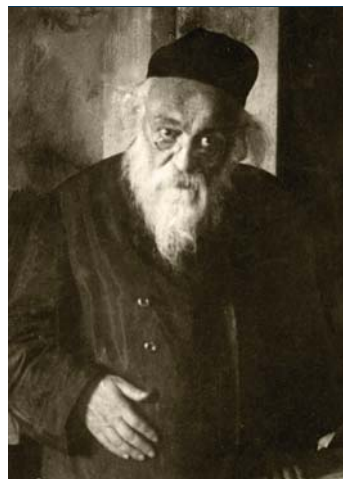
כל דכפין ייתי ויכול

ויומיים, שבוע ושבועיים, וירא כי טוב. לא דורשים ממנו מאומה, אף אחד אינו בודק אחריו, אינו מאיץ בו לפנות את מקומו, והוא מטופל ממש כמו בן בית. הוא לא ידע האם יוכל לשבת כאן לאורך ימים או שמה ישנה הגבלה מסוימת, האם יש שלב בו ישלחו אותו הלאה.

באחת מארוחות הצהריים התיישב לשולחן, ושאל את אחד המסובים שישב לצידו, כבדרך אגב: 'תגייד, כמה זמן אפשר להישאר כאן?'

הוא לא ידע, שהנשאל הוא לא פחות מאשר בעל הבית בכבודו ובעצמו, מרן הגר"ח, שהסב אל השולחן כאחד האורחים.

אבל הגר"ח לא הזדהה, אלא ענה לו מיניה וביה: 'אינני יודע, אבל אני אוכל וישן כאן כבר שנים רבות, ואף אחד לא אמר לי אף פעם שום דבר...'

אני אוכל וישן כאן כבר שנים רבות, ואף אחד לא אמר לי אף פעם שום דבר...

זהו לא רק חסד מופלא והכנסת אורחים מושלמת, מבוקר עד ליל ומליל עד בוקר. זוהי גאונות של חסד של אמת, לתת מבלי להחזיק טיבותיה לנפשיה, להעניק מבלי לצפות ולו להכרה.

כל דכפין ייתו. פשוטו כמשמעו.

מעבר לגאונותו המופלגת של מרן הגאון רבי חיים מבריסק זי"ע, היתה מפורסמת גם גדלותו כבעל חסד וצדקה מופלא, אשר הקדיש את ביתו ופרטיותו למען עניים ונצרכים.

ביתו היה פתוח לרווחה לכל אדם באשר הוא במובן הפשוט ביותר של המילה. במשך עשרים וארבע שעות היממה ושבעת ימי השבוע, ללא הפסק, ללא שעות מוגדרות, הגיעו עוברי אורח ועניים, נזקקים ורעבים, נכנסו אל מטבח ביתו ומילאו לעצמם צלחות אוכל מן הסירים המהבילים שעמדו תדיר על האש, ולאחר ששבעו מן המאכלים התארגנו לשינה על המיטות שיועדו להם.

הבית הפך למקום ציבורי לכל דבר, עד כדי כך שאנשים היו תולים שם מודעות ובהן הודעות לציבור הרב שהזדמן לשם.

בנו של הגר"ח, מרן הגר"ז זצוק"ל, סיפר לימים, כי בילדותו קרה לא אחת שלא היו מספיק

מיטות לעניים שביקשו לישון בבית, ולדידו לא היתה שום שאלה אלא כדבר מובן מאליו הוא פינה את מיטתו, כשהוא עצמו מתארגן לשינה על הארץ...

פעם אחת נקלע לבית הגר"ח יהודי עני. הוא שהה שם יום